

Nr 29

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner beträffande alkohollagstiftningen.

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 15 av fru *Hamrin-Thorell m. fl.* och II: 25 av herr *Wiklund m. fl.*, vari hemstälts, »att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag rörande påföljd för den som på offentlig plats eller under liknande förhållanden bjuder minderårig på alkoholdrycker»;

2) de likalydande motionerna I: 54 av herrarna *Schött* och *Åkerlund* samt II: 69 av herr *Wennerfors m. fl.*, vari hemstälts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag om sådan ändring i bestämmelserna om maltdrycksförsäljning och maltdrycksbeskattning att ett s. k. mellanöl med en högsta alkoholhalt av 3,6 viktprocent kan introduceras och saluföras under förhållandevis fria former»;

3) de likalydande motionerna I: 128 av herr *Erik Filip Petersson* och II: 157 av herr *Hamrin* i Jönköping *m. fl.*, vari hemstälts,

»A. att riksdagen måtte besluta om sådan ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen att vid ombyte av utskänkningsställe jämlikt 45 § Rff den tillståndsgivande myndigheten skall äga rätt att jämlikt 38 § föreskriva särskilda villkor och ordningsföreskrifter för utskänkningsens bedrivande, samt

B. att vederbörande utskott måtte utarbeta erforderligt förslag till lagtext»;

4) de likalydande motionerna I: 200 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 246 av herr *Hamrin* i Jönköping *m. fl.*, vari hemstälts, »att riksdagen måtte besluta, att lägsta åldersgränsen för utskänkning av alkoholhaltiga drycker i likhet med utminuteringsgränsen fastställes till 21 år»;

5) de likalydande motionerna I: 340 av fru *Olsson* och II: 373 av herr *Börjesson* i Falköping *m. fl.*, vari hemstälts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt prövning samt förslag angående allmän registrering av spritinköpen genom inköpskort i enlighet med vad som anförts i motionerna»; samt

6) motionen II: 678 av herr *Dickson*, vari hemstälts, »att riksdagen nu
Bihang till riksdagens protokoll 1964. 7 saml. Nr 29

måtte besluta att hos Kungl. Maj:t begära sådan åtgärd att det renade brännvinet, försöksvis och tills vidare, upphör att tillverkas och saluföras».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: 25, II: 69, II: 157, II: 246, II: 373 och II: 678.

Frågornas tidigare behandling

Motioner avseende påföljd för den som bjuder minderårig på alkohol samt om höjning av åldersgränsen för utskänkning till 21 år ävensom om inköpsregistrering och om förbud mot tillverkning och saluförande av renat brännvin väcktes även vid 1963 års riksdag och behandlades i anslutning till den då framlagda propositionen, nr 82, om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen. I sitt av riksdagen beträffande dessa frågor godkända betänkande nr 41 avstyrkte 1963 års bevillningsutskott samtliga nämnda motionsyrkanden i dessa frågor och anförde därvid bl. a. följande.

Utskottet vill erinra om att departementschefen i svar på en enkel fråga av herr Hamrin i Jönköping av samma innebörd som nu förevarande motionsyrkande framhållit, att han i samband med avgivande av proposition till 1963 års vårriksdag rörande åtskilliga förslag, som syftade till att hindra illegala spritöverlåtelser, inte minst till ungdomar, ämnade ta ställning till detta spörsmål. Departementschefen framhöll samtidigt, att, såvitt han då kunde bedöma, en utvidgning av det straffbara området torde vara förenad med betydande praktiska svårigheter. Något förslag härom har inte framlagts i den nu förevarande propositionen. Departementschefen har emellertid vid sin prövning av frågan inte ansett sig böra vidtaga någon åtgärd härutinnan. Inte heller utskottet har vid sina överväganden funnit sig böra tillstyrka utredning av frågan.

Vad angår de vid riksdagens början väckta likalydande motionerna I: 30 och II: 35 om höjning av åldersgränsen vid rusdrycksutskänkning från 18 till 21 år vill utskottet erinra om att en sådan höjning av åldersgränsen föreslogs av 1944 års nykterhetskommitté men avvisades av vederbörande departementschef i propositionen nr 151 till 1954 års riksdag. Därvid åberopade departementschefen bl. a. att inga nämnvärda fördelar skulle vara att vinna genom en sådan åtgärd, som dessutom skulle kunna föranleda svårigheter i tillämpningen. Även om missbruket av alkohol tilltagit hos ungdomen under senare år, anser utskottet likväl förenämnda departementschefsuttalande i huvudsak alltjämt äga giltighet. Frågan bör emellertid ägnas fortsatt uppmärksamhet.

I fråga om yrkandet om allmän inköpsregistrering erinrade utskottet om att nykterhetskommittén vid sina överväganden funnit sig inte kunna förorda en sådan registrering. Denna uppfattning har under remissbehandlingen vunnit stöd av så gott som samtliga remissinstanser. En allmän inköpsregistrering skulle medföra betydande kostnader ävensom vissa av de

negativa verkningar, som ansågs förenade med motbokssystemet och som bidrog till dess slopande.

Beträffande motionsyrkandet om det renade brännvinet anförde utskottet att denna vara tyvärr alltför intog en alltför dominerande ställning inom spritdryckskonsumtionen. Att såsom motionärerna förordat slopa tillverkning och försäljning av renat brännvin strider emellertid mot den regel som hittills varit vägledande då det gäller alkoholhaltiga drycker, nämligen att konsumenternas efterfrågan av olika sortiment såvitt möjligt bör respekteras. Utskottet ville emellertid uttala, att anledning syntes föreligga att följa utvecklingen på detta område och att — om så befinner lämpligt — åtgärder i syfte att sänka alkoholhalten hos spritdrycker genomfördes.

Frågan om ett s. k. mellanöl behandlades av 1957 års riksdag i anslutning till den då framlagda propositionen nr 143. I bevillningsutskottets betänkande nr 43/1957 anförde utskottet, att ett försök borde göras att i enlighet med förslaget införa ett mellanöl om högst 3,6 viktprocent. Skulle det visa sig att detta försök inte slog väl ut, fick självfallet övervägas att beträda andra vägar. Båda kamrarna avtog emellertid framställningen. I ett interpellationssvar under 1963 års höstriktdag förklarade finansministern att han fortfarande ansåg att liberalare försäljningsbestämmelser bör kunna införas för ett mellanöl. Han sade sig vidare inte vara främmande för tanken att i en framtid på nytt aktualisera denna fråga om förutsättningar för ett positivt gensvar i riksdagen skulle visa sig föreligga.

Gällande bestämmelser angående meddelande av föreskrifter och inskränkningar i tillstånd till årsutskänkning av rusdrycker samt beträffande ombyte av utskänkingslokal återfinnes i huvudsak i 31, 38 och 45 §§ rusdrycksförsäljningsförordningen. De angivna paragraferna har följande lydelse.

31 §.

Till utskänkning, som avstyrkts av kommunens fullmäktige, må länsstyrelsen ej meddela tillstånd.

Finna fullmäktige med hänsyn till särskilda förhållanden inskränkningar erforderliga i fråga om utskänkningens bedrivande, är länsstyrelsen skyldig att vid tillstånds meddelande fastställa vad fullmäktige i sådant hänseende föreslagit, i den mån inskränkningarna icke

- 1) strida mot det i 7 § angivna syftet eller eljest mot bestämmelserna i denna förordning eller annan allmän författning,
- 2) röra måltidstvång, kvantitetsbegränsning eller tiden för utskänkningens början eller
- 3) innebära förbud mot utskänkning till viss person eller viss kategori av personer.

Hava fullmäktige föreslagit visst högsta antal utskänkingsställen eller förbud mot utskänkingsställes förläggning till viss del av kommunen, må länsstyrelsen ej överskrida nämnda antal eller förlägga utskänkingsställe inom kommundelen i fråga.

38 §.

När det finnes påkallat av särskilda förhållanden, äger länsstyrelsen vid tillstånds meddelande, jämte det länsstyrelsen fastställer av kommunen föreslagna inskränkningar enligt 31 §, lämna föreskrifter rörande utskänkningsen, dock ej av sådan art som angives under 1) — 3) i andra stycket av nämnda paragraf.

45 §.

Ombyte av utskänkningsställe må ske efter medgivande av den myndighet som meddelat tillstånd till utskänkningsen. Över ansökan om sådant medgivande skall intendenten för utskänkningsärenden inhämta yttrande från dem som blivit hörda i tillståndsärendet och därefter med eget utlåtande överlämna handlingarna till vederbörande tillståndsmyndighet.

Inrättande av drinkbar eller annan väsentlig ändring i utskänkningslokalernas anordnande eller införande av självservering för rusdrycker må ske endast efter godkännande av intendenten för utskänkningsärenden.

Motionerna

I de likalydande *motionerna I: 15* och *II: 25* erinrar motionärerna beträffande spørsmålet om påföljd för den, som bjuder minderårig på alkohol-drycker, att det vid den hittillsvarande behandlingen av denna fråga, som först på senare år aktualiserats, med rätta framhållits, att den är svårlöst. Det kan naturligtvis inte vara fråga om — vilket framhölls i motionerna i fjol — att verkningarna av en lagskärpning skulle sträcka sig in på hemmens område. Däremot borde undersökas, om inte bjudande av alkohol-drycker till minderåriga på offentlig plats eller under liknande förhållanden (t. ex. i portgång) skulle kunna straffbeläggas. Det är givetvis inte lätt att förhindra ett sådant förfarande i och för sig, men däremot skulle ett stadgande av denna innebörd, synes det motionärerna, ge möjlighet till ingripande i flagranta fall.

Motionärerna hänvisar till att det redan finns ett stadgande av snarlik innebörd, nämligen när det gäller ungdomsvårdsskolornas elever.

Som ett motiv för införande att ett s. k. mellanöl anför motionärerna i de likalydande *motionerna I: 54* och *II: 69* att inte enbart vinet utan även ölet kan komma i fråga som ersättning för brännvinet. I Danmark, där brännvinspriset numera snarare är lägre än högre än hos oss, svarar ölet för inemot 3/4 av den totala alkoholförbrukningen, mätt i ren alkohol per invånare, medan starkspritkonsumtionen är relativt liten. Kunde vi hos oss, om än i begränsad omfattning, åstadkomma en utveckling i »dansk riktning», vore det förvisso av stort nykterhetspolitiskt värde.

Om ölet framgångsrikt skall kunna konkurrera med brännvinet, måste det emellertid vara fråga om en kvalitetsbetonad produkt, starkare och fylligare än vanligt öl klass II. Den måste också få saluföras under fria

villkor, exempelvis i speceributiker och på motsvarande försäljningsställen. Det 4,5-procentiga starkölet, som närmast kommer i blickfältet, uppfyller väl kvalitetsfordringarna, men då det av många anses alltför alkoholstarkt för att ifrågakomma för utminuterig annat än i Systembolagets regi, torde tillskapandet av ett s. k. mellanöl — med en alkoholstyrka av högst 3,6 viktprocent, dvs. mittemellan starkölets och det vanliga ölets — utgöra den lämpligaste lösningen. Tekniskt är det möjligt att brygga ett mellanöl som i smak och kvalitet är jämförbart med starkölet. Flera utländska ölsorter, som blivit vida berömda för sin höga kvalitet, ligger vad alkoholstyrkan beträffar just på mellanölsnivå. Rimligtvis borde också ett 3,6-procentigt öl beskattas lindrigare än det 4,5-procentiga starkölet.

Att förslaget föll 1957 torde delvis ha hängt samman med den ringa erfarenhet man då ännu hade av starkölets konsekvenser samt den tveksamhet angående friare försäljningsformer och utökat alkoholsortiment som i och för sig kunde vara motiverad till följd av det starkt försämrade nykterhetsläget åren närmast efter ikraftträdandet av 1954 års reform. Sedan dess har situationen i flera avseenden förbättrats, samtidigt som det synes alltmer uppenbart att maltdrycker i ett försäljningssystem med icke-ransonerad starksprit inte annat än i sällsynta undantagsfall nyttjas i berusningssyfte. Under spritstrejken, då i ett visst skede alkoholkonsumenterna var hänvisade uteslutande till maltdrycker, steg bl. a. starkölsförsäljningen kraftigt. Samtidigt noterades en unik förbättring av nykterhetstillståndet. Inte minst denna erfarenhet bör vara ägnad att minska farhågorna för negativa biverkningar av ett försök med i huvudsak fri försäljning av ett s. k. mellanöl.

Sambandet mellan restaurangbesök och ungdomsfylleri inger enligt motionärerna i de likalydande *motionerna I: 128* och *II: 157* allvarliga farhågor och manar till försiktighet vid utskänkning av rusdrycker vid drink- och självbetjäningsbarer. Även om lokalerna utformas så, att översynen blir god, föreligger betydande svårigheter för självbetjäningsbarens kassörska att utskänka rusdrycker och samtidigt bedöma kundens ålder och nykterhetstillstånd samt tillse, att rusdrycker icke hämtas till annan person, och övervaka ordningen i lokalen enligt gällande försäljningsförordning. 1959 års utskänkingsutredning betonade, att samtidigt som man ägnar uppmärksamhet åt frågan om lokalernas utformning, må det även »erinras om bestämmelsen i 38 § Rff, enligt vilken länsstyrelsen, när det finnes påkallat av särskilda förhållanden, äger lämna föreskrifter rörande utskänkningen, exempelvis särskilda ordningsföreskrifter eller förbud att utskänka rusdrycker över bardisk» (s. 154 SOU 1961: 52).

Om de ordnings- och nykterhetsvårdande myndigheterna med hänsyn till dessa synpunkter skulle föreslå särskilda villkor för anställande av hovmä-

tare för övervakning i barlokalen e. d., skulle detta endast kunna vinna beaktande vid utskänkningstillståndets meddelande. Därest ett restaurangföretag redan erhållit tillstånd för rusdrycksutskänkning och under den löpande oktrojperioden byter lokaler och ändrar sina verksamhetsformer från bordsservering till självservering av rusdrycker, äger länsstyrelsen enligt kontrollstyrelsens utlåtande i sådant ärende icke rätt att på förslag av remissmyndigheterna föreskriva särskilda villkor jämlikt 38 § rusdrycksförsäljningsförordningen.

Det måste enligt motionärernas mening vara orimligt, att särskilda villkor skall kunna meddelas vid ett utskänkningstillståndets meddelande men däremot icke under löpande oktrojperiod vid ombyte av lokaler, trots att den nya verksamheten får en i grunden förändrad karaktär genom inrättandet av drink- och självbetjäningssbar för utskänkning av rusdrycker.

Motionärerna i de likalydande *motionerna I: 200* och *II: 246* anför att intervjuer med för fylleri anhållen ungdom har visat, att inte så få berusat sig på restaurang. Ungdomen får tyvärr alltså tidigare alkoholvanor än förr, vilket ökar riskerna. Särskilt ödesdiger torde i detta sammanhang vara den oavbrutna populariseringen av vinerna. Ungdomens tilltagande alkoholkonsumtion torde också ha återverkningar i trafikhänseende. Den långa raden av bilolyckor under färder från nöjestillställningar lär ofta ha samband med alkoholförtäring, kanske inte sällan på restauranger. Tyvärr måste man dessutom framhålla att restaurangnäringen — alla välvilliga deklARATIONER till trots — gör föga för att popularisera de många utmärkta fest- och sällskapsdryckerna, som borde passa bra för de ofta bilande gästerna.

Det är svårt att finna någon rimlig förklaring till skillnaden i åldersgräns vid besök i systembutiker och på alkoholrestauranger. Med hänsyn till önskvärdheten av att åtminstone uppskjuta ungdomens kontakt med alkoholen borde åldersgränsen vara densamma i bägge fallen.

Mycket borde göras för att bromsa det tilltagande ungdomsfylleriet, vilket i sin tur sammanhänger med ungdomens tidiga och intensiva alkoholvanor. Uppllysning och information måste användas i betydligt större omfattning, t. ex. i TV, som tyvärr knappast uppmärksammat det här aktualiserade problemet. Nykterhetsorganisationerna borde också få betydligt större resurser, liksom de som verkar för att popularisera alkoholfria kvalitetsdrycker. Men även lagen måste användas. Därvid förefaller en likformig 21-årsgräns vara en angelägen reform.

I de likalydande *motionerna I: 340* och *II: 373* hävdar motionärerna i fråga om kostnaderna för inköpsregistrering att det gäller en avvägning mellan en engångskostnad och de stora summor samhället får betala för de vådor ett ökat fylleri medför såsom kriminalitet, vård etc. Varje

år tvingas man att öka anslagen till nykterhetsvården utöver vad penningvärdeförsämringen, löneökningarna etc. motiverar. Med sämre nykterhetstillstånd i landet måste givetvis också de anslag öka som används för att bota skadorna.

Nykterhetslagkommittén har anfört att metoden med allmän registrering skulle föra med sig samma negativa psykologiska verkningar som ansetts förknippade med motbokssystemet. Motionärerna finner inga skäl tala för en sådan bedömning. Det psykologiskt negativa med motbokssystemet var otvivelaktigt ransoneringen och inte själva registreringen. En allmän registrering utan ransonering, som motionärerna vill förorda, torde över huvud taget inte ha någon negativ psykologisk verkan.

Det kan nämnas, att det finländska systemet har visat att måttliga spritkonsumenter över huvud inte ens reflekterar över registreringen. För dem innebär uppvisande av inköpskortet inte större olägenheter än en vanlig legitimation vid post och andra inrättningar. För övrigt bör nykterhetslagkommitténs invändningar härvidlag ses mot bakgrunden av att en mer eller mindre allmän legitimation nu tillämpas vid systembutikerna. I detta fall skulle man med samma fog kunna säga att legitimationen är en olägenhet för den stora allmänhet som inte tillhör missbrukarna.

Systemet med allmän registrering måste enligt motionärernas mening komma till enbart för att den nödvändiga kontrollen över missbrukare och yrkeslangare skall kunna utövas på ett effektivt sätt. På grund av vad motionärerna anfört finner de det nödvändigt att frågan om allmän inköpsregistrering upptages till förnyad prövning.

I *motionen II: 678* hävdas att det för allt fler borde stå klart att hittills vidtagna åtgärder alls inte räckt till för att rå på de omätliga skador, tragedier och olyckor som alkoholen, direkt och indirekt, åstadkommer i vårt folk. Nya vägar måste därför skyndsamt prövas. Är man ovillig till detta drar man på sig ett stort ansvar. Ur en vid 1963 års riksdag väckt motion i samma fråga återger motionären följande.

Det renade brännvinet är en vätska som förtäres så gott som uteslutande för att nå en högre eller lägre berusningseffekt. Det fyller intet annat ändamål, och tusentals människor här i landet skulle ha gott av om det inte funnes till.

Utskottet

I motionerna I: 15 och II: 25 hemställes om utredning och förslag rörande påföljd för den som på offentlig plats eller under liknande förhållanden bjuder minderårig på alkoholdrycker.

Frågan härom behandlades av 1963 års bevillningsutskott, som — med hänvisning till ett departementschefsuttalande om att en utvidgning av det

straffbara området på sätt motionärerna yrkat torde vara förenad med betydande praktiska svårigheter — inte fann sig böra tillstyrka utredning av frågan.

Utskottet kan icke finna att i de förevarande motionerna framförts några skäl för ett ändrat ställningstagande i denna fråga. Det synes ej heller utskottet som om de påtalade missförhållandena skulle vara av sådan omfattning att de motiverar en särslagstiftning. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna I: 15 och II: 25.

Motionärerna i motionerna I: 54 och II: 69 hemställer om riksdagsskrivelse i syfte att ett s. k. mellanöl skall få saluföras. Mellanölet skulle enligt motionärernas uppfattning kunna medverka till en minskad brännvinskonsumtion.

Utskottet vill i denna fråga endast framhålla att den önskade åtgärden torde få anses innebära ett sådant ingrepp i nykterhetspolitiskt avseende att riksdagen enligt utskottets mening icke bör ta ställning till frågan med mindre förslag härom framlägges i proposition. Utskottet anser sig således icke nu på de i motionerna anförda grunderna böra upptaga nykterhetspolitiska principer till omprövning. Som motionärerna framhållit är emellertid frågan om mellanöl redan föremål för finansministerns uppmärksamhet. Spörsmålet måste enligt utskottets mening bedömas inte endast ur försäljnings- utan även ur beskattningssynpunkt. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna I: 54 och II: 69.

I motionerna I: 128 och II: 157 hemställes om ändring i rusdrycksförsäljningsförelagningen av innebörd att den tillståndsgivande myndigheten skall få rätt att vid ombyte av utskänkningslokal föreskriva särskilda villkor och ordningsföreskrifter för utskänkningslokalens bedrivande.

De nu gällande bestämmelserna har av kontrollstyrelsen tolkats så att dylika föreskrifter får utfärdas endast i samband med meddelande av tillstånd och inte vid ombyte av utskänkningslokal. Bestämmelserna torde ha utformats i syfte att tillgodose restauratörernas anspråk på trygghet i sin näringsutövning.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det inte kan anses tillfredsställande att vid ombyte av lokal en restauratör — i strid mot de kommunala intressena — skall kunna öppna en helt ny typ av utskänkningsföreläggelse. Problemets räckvidd synes emellertid i hög grad reduceras av den omständigheten att tillstånden till utskänkning löper på fyra år och att en restauratör, som under en tillståndsperiod byter lokal och bekostar ny inredning utan att därvid ta hänsyn till de kommunala önskemålen, kan äventyra sin fortsatta verksamhet, när tillståndet blir föremål för omprövning efter periodens utgång. Det av motionärerna åberopade fallet illustrerar det angivna förhållandet eftersom restauratören där — enligt vad som

upplysts — respekterat de kommunala önskemålen utan att vara tvungen därtill. Utskottet finner därför det väckta spörsmålet icke påkalla några omedelbara åtgärder, men anser att frågan bör observeras i samband med kommande ändringar i rusdryckslagstiftningen. Hänsyn måste därvid tagas till såväl näringsutövarnas som de kommunala organens berättigade intressen. Det bör således icke komma i fråga att det kommunala vetot kan tillgripas mot en restauratör, som genom omständigheter över vilka han inte kan råda, tvingas byta lokal under en oktrojperiod och i den nya lokalen etablerar en rörelse, vilken i stort sett är jämförlig med den tidigare verksamheten. Ej heller bör bestämmelserna ge möjlighet att i strid mot de kommunala intressena starta nya typer av restauranger. Det torde få **ankomma på kontrollstyrelsen**, som enligt vad utskottet erfarit har sin uppmärksamhet fäst på frågan, att i lämpligt sammanhang utarbeta och framlägga förslag i ämnet. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna I: 128 och II: 157.

Höjning av åldersgränsen för utskänkning av alkoholhaltiga drycker till 21 år yrkas i motionerna I: 200 och II: 246. Då detta yrkande behandlades av 1963 års bevillningsutskott hänvisade utskottet till ett departementschefsuttalande om att inga nämnvärda fördelar skulle vara att vinna genom en sådan åtgärd, som dessutom skulle kunna föranleda svårigheter i tillämpningen. Även om missbruket av alkohol tilltagit hos ungdomen under senare år ansåg utskottet likväl detta uttalande i huvudsak alltjämt äga giltighet. Utskottet framhöll att frågan emellertid borde ägnas fortsatt uppmärksamhet.

Av tillgängliga uppgifter rörande alkoholmissbruket under år 1963 framgår att fylleriförseelserna sjunkit över lag jämfört med föregående år och att ungdomsfylleriet i städerna visar en större nedgång än fylleriet i övrigt. Under sådana förhållanden kan utskottet inte finna anledning förorda skärpning i fråga om åldersgränsen vid utskänkning och avstyrker med det anförda motionerna I: 200 och II: 246.

Yrkandet i motionerna I: 340 och II: 373 om riksdagsskrivelse i syfte att införa en allmän inköpsregistrering av spritinköp behandlades även av 1963 års bevillningsutskott, som avstyrkte motionsyrkandena härom och i stället förordade det då i propositionen framlagda förslaget om skärpning av legitimationskontrollen. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan. Den beslutade skärpningen i legitimationskontrollen träder i kraft den 1 april 1964. För närvarande kan alltså inte några erfarenheter av effekten av 1963 års riksdagsbeslut i dessa frågor redovisas.

Utskottet vill därför förorda att förslag till reformer på utminuteringsområde inte tas upp till prövning, innan man kan överblicka verkningarna av de redan beslutade åtgärderna. Med hänsyn härtill kan utskottet inte biträda skrivelseyrkandet i motionerna I: 340 och II: 373.

Beträffande yrkandet i motionen II: 678 om förbud mot tillverkning och saluförande av renat brännvin vill utskottet erinra om att 1963 års bevillningsutskott i denna fråga uttalade, att anledning föreligger att följa utvecklingen beträffande det renade brännvinets andel av spritdryckssortimentet. Om man granskar denna utveckling finner man att en viss minskning av konsumtionen av renat brännvin ägt rum under senare år. Oavsett detta finner utskottet det yrkade förbudet mot renat brännvin vara ett ingrepp i konsumenternas fria val, som knappast kan motiveras av nykterhetsskäl. Det skulle troligen inte vara förenat med några svårigheter att genom beskattningen styra konsumtionen mot andra spritdrycker, men såvitt utskottet kan bedöma finns ej anledning antaga att en sådan utveckling skulle förbättra nykterhetsläget. Med det anförda avstyrker utskottet motionen II: 678.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 15 av fru Hamrin-Thorell m. fl. och II: 25 av herr Wiklund m. fl. om påföljd för den som bjuder minderårig på alkohol,

2) de likalydande motionerna I: 54 av herrar Schött och Åkerlund samt II: 69 av herr Wennerfors m. fl. om saluförande av ett s. k. mellanöl,

3) de likalydande motionerna I: 128 av herr Erik Filip Petersson och II: 157 av herr Hamrin i Jönköping m. fl. om ordningsföreskrifter vid utskänkning av rusdrycker,

4) de likalydande motionerna I: 200 av herr Bengtson m. fl. och II: 246 av herr Hamrin i Jönköping m. fl. om höjning av åldersgränsen för utskänkning av alkoholhaltiga drycker,

5) de likalydande motionerna I: 340 av fru Olsson och II: 373 av herr Börjesson i Falköping m. fl. om allmän registrering av spritinköp, ävensom

6) motionen II: 678 av herr Dickson om åtgärder för att bringa tillverkning och saluförande av renat brännvin att upphöra,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 mars 1964

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson*, fröken Ranmark, herrar Stefanson*, Yngve Nilsson, Elofsson, Wörnberg, Gösta Jacobsson, Paul Jansson och Erik Filip Petersson; samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås, Brandt, Allard, Gustafson i Göteborg*, Engkvist, Christenson i Malmö, Andersson i Essvik, Kristenson i Göteborg, Fälldin* och fru Kristensson.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer

I) av herrar *Stefanson, Wörnberg, Erik Filip Petersson, Gustafson* i Göteborg, *Engkvist* och *Fälldin*, vilka ansett,

dels att det avsnitt av utskottets utlåtande som på s. 7 börjar »I motionerna I: 15 och II: 25» och som på s. 8 slutar med orden »motionerna I: 15 och II: 25» bort erhålla följande lydelse:

»I motionerna I: 15 och II: 25 hemställs om utredning och förslag rörande påföljd för den som på offentlig plats eller under liknande förhållanden bjuder minderårig på alkoholdrycker. Mot denna tanke har anförts, att en utvidgning av det straffbara området på angivet sätt skulle vara förenad med praktiska svårigheter. Å andra sidan synes det utskottet i hög grad stötande, att samhället står utan maktmedel att inskrida mot dem som bjuder minderåriga på alkoholdrycker på offentlig plats. Utredning bör därför ske hur de praktiska svårigheter som kan vara förenade med en utvidgning av det straffbara området kan övervinnas. Det bör också övervägas vilka andra åtgärder utöver en straffpåföljd som kan vidtagas från samhällets sida för att stävja de här påtalade förhållandena, t. ex. eventuell avstängning under viss tid av bjudaren från rätt att inköpa rusdrycker, upplysningsåtgärder etc. Det bör tillfogas, att finansministern i ett interpellationssvar hösten 1962 ställde i utsikt att en lagändring i förevarande syfte skulle övervägas. Detta har emellertid inte kommit till stånd. Utskottet anser sig på här angivna skäl böra tillstyrka yrkandet i motionerna.»

dels ock att utskottet under 1) bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionerna I: 15 av fru Hamrin-Thorell m. fl. och II: 25 av herr Wiklund m. fl. måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag rörande påföljd för den som på offentlig plats eller under liknande förhållanden bjuder minderåriga på alkoholdrycker.

II) av herrar *Erik Filip Petersson* och *Engkvist* vilka ansett *dels* att det avsnitt av utskottets utlåtande som på s. 9 börjar med orden »Höjning av åldersgränsen» och slutar med orden »motionerna I: 200 och II: 246.» bort erhålla följande lydelse:

»I de likalydande motionerna I: 200 och II: 246 har föreslagits, att åldersgränsen vid utskänkning av alkoholhaltiga drycker måtte höjas från 18 till 21 år, d. v. s. till samma åldersgräns som gäller vid försäljning (utminuterung). Motionärerna framhåller, att alkoholbruket bland ungdom fortfarande inger stark oro. Ungdomen synes få alkoholvanor i tidigare ålder än förr, vilket ökar riskerna för alkoholmissbruk. En höjning av åldersgränsen vid utskänkningen skulle uppenbarligen motverka ungdomsfylleriet. Någon vägande anledning till att ha en lägre åldersgräns vid spritutskänkning på restauranger än vid försäljning i systembutikerna finns inte.

Utskottet delar motionärernas uppfattning. Gränsfall kommer givetvis alltid att finnas, och misstag vid åldersbedömningen kan inte helt undvikas. Men en höjning av åldersgränsen torde kunna medverka till en sanering av alkoholmissbruket bland ungdom i tonåren. Utskottet tillstyrker därför det i förevarande motioner framställda yrkandet.»

dels ock att utskottet under 4) bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionerna I: 200 och II: 246 måtte antaga följande

Förslag

till

Förordning

angående ändrad lydelse av 50 § rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521)

Härigenom förordnas, att 50 § rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

50 §.

Utskänkning må ej äga rum till den som kan antagas ej hava fyllt tjuugoett år.

Rusdrycker må — — — alkoholhaltiga drycker.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1964.

III) av herrar *Elofsson* och *Fälldin*, vilka ansett

dels att det avsnitt av utskottets utlåtande på s. 9, som börjar med orden »Yrkandet i motionerna I: 340 och II:373» och slutar med orden »i motionerna I: 340 och II: 373.», bort erhålla följande lydelse:

»I motionerna I: 340 och II: 373 har yrkats på riksdagsskrivelse i syfte att införa en allmän registrering av spritinköpen. Enligt utskottets mening torde en sådan registrering få en avsevärd positiv effekt ur nykterhetspolitisk synpunkt. Det kan sålunda väntas att både yrkesmässig langning och andra otillåtna överlåtelser skulle kunna motverkas på ett betydligt effektivare sätt än som nu är möjligt. Även i fråga om fall av spritmissbruk och fall som gränsar till spritmissbruk skulle registreringen medföra bättre möjligheter till lämpliga åtgärder. Såsom motionärerna framhållit är erfarenheterna av en allmän registrering utomlands övervägande goda och synes också bekräfta att allmänheten har förståelse för registreringen och dess nykterhetspolitiska syfte. Då registreringen inte skulle innefatta något sådant moment av ransonering, som var karakteristiskt för motbokssystemet, torde registreringen inte heller medföra de negativa verkningar, som den i motbokssystemet ingående ransoneringen otvivelaktigt medförde. Utskottet tillstyrker förevarande yrkande.»

dels ock att utskottet i anledning av det ovan anförda bort hemställa,

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 340 av fru *Olsson* och II: 373 av herr *Börjesson* i Falköping m. fl. i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsam prövning samt förslag angående allmän registrering av spritinköp.